

Regeringskansliet (LI)

Ert tjänsteställe, handläggare

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet

Ert datum

2023-02-16

Er beteckning

LI2023/01786

Vårt tjänsteställe, handläggare

Michael Malm, michael.malm@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens yttrande över rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet - för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3 angående statens ansvar för det svenska flygplatssystemet)

(En öppen bilaga)

Inledningsvis kan Försvarsmakten konstatera, i likhet med utredningen, att utredningens analys och förslag primärt utgått ifrån ett näringspolitiskt snarare än ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Försvarsmakten menar att båda dessa perspektiv är starkt kopplade till varandra och måste beaktas samtidigt – som delar av en helhet.

Sveriges transportinfrastruktur är av vital säkerhetspolitisk betydelse för såväl det militära försvaret som för totalförsvaret. Tillgång till fungerande flygplatser, hamnar, järnvägar och vägar är en förutsättning för försvaret av Sverige.

Utifrån ett totalförsvarsperspektiv bör transportinfrastrukturen betraktas som ett integrerat system där olika delar är beroende av varandra. Flygplatser är beroende av ett fungerande vägsystem och närhet till järnväg. Transportinfrastrukturen behöver planeras utifrån totalförsvarets krav så att såväl civila som militära behov kan tillgodoses. Den måste även vara rustad för att fungera under såväl fred som höjd beredskap och krig. Kraven på den nationella transportinfrastrukturen förväntas även öka som ett resultat av Försvarsmaktens tillväxt.

Flygplatssystemet utgör en viktig del av den strategiska transportinfrastrukturen i Sverige. Flygplatssystemet är av central betydelse för rikets förnödenhetsförsörjning – i såväl fred som höjd beredskap eller krig – men även för försvaret av Sverige. Det militära försvaret är beroende av att kunna nyttja ett stort antal

flygplatser över hela landet i syfte att kunna säkerställa handlingsfrihet och uthållighet genom spridning. Flygplatssystemet utgör även en viktig komponent för de infallsportar som ska möjliggöra att Sverige kan ta emot militära förband från bland annat Nato för exempelvis transitering genom Sverige, alternativt basering i Sverige.

Försvarsmaktens synpunkter på utredningen

Försvarsmakten *delar* utredningens uppfattning om behovet av ytterligare utredningar. Försvarsmakten vill *särskilt betona* behovet av ytterligare fördjupade och kompletterande analyser som beaktar totalförsvarets krav – ur såväl ett nationellt som internationellt perspektiv som omhändertar ett kommande Natomedlemskap. Det fredsmässiga näringslivspolitiska perspektivet är väl belyst men det säkerhets- och försvarspolitiska perspektivet saknas. Försvarsmakten *anser* att valet av beredskapsflygplatser behöver ta hänsyn till ett kommande Nato-medlemskap.

Försvarsmakten *delar* utredningens uppfattning att staten behöver ha en ökad rådighet över flygplatssystemet för att säkerställa för Sverige viktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet. Försvarsmakten ser därför positivt på ett utökat basutbud.

Försvarsmakten *ser positivt på* den föreslagna utökningen av antalet beredskapsflygplatser. Det ökade antalet statliga flygplatser, beredskapsflygplatser och helikopterflygplatser påverkar den militära förmågan positivt i alla konfliktnivåer. Försvarsmakten *delar* vidare utredningens uppfattning att nätet av beredskapsflygplatser bör bestå av minst 33 flygplatser för att det ska finnas tillräcklig geografisk spridning och täckning över Sveriges yta.

Försvarsmakten *konstaterar* att det i den föreslagna förordningen om beredskapsflygplatser anges en definition av flygtrafikledningstjänst som inte stämmer överens med den som anges i Transportstyrelsen Föreskrifter TSFS 2019:19.

Försvarsmakten *anser* att Halmstad flygplats och Ronneby flygplats bör ingå i det nationella basutbudet, samt i nätet av beredskapsflygplatser ur såväl ett nationellt som ett Nato-perspektiv. Båda flygplatserna är av strategisk betydelse för totalförsvaret.

Försvarsmakten vill även *betona vikten av* att alla civila aktörer inom det militära skyddsobjektsområdet ska vara statliga. En eventuell avveckling av Ronneby flygplats från det statliga basutbudet får inte innebära att icke-statliga aktörer får ta över drift av den civila delen.

Försvarsmakten *delar* uppfattningen att de flygplatser som ingår i ett nät av beredskapsflygplatser bör ha beredskap för att öppna sin flygplats utanför ordinarie öppettider för samhällsviktig luftfart. Försvarsmakten *delar* även

utredningens uppfattning att det bör finnas ett krav på de flygplatser som är beredskapsflygplatser att de har en personalplanering som möjliggör att personalen kan ianspråkta och bli pliktade under allmän tjänsteplikt om regeringen fattar beslut om höjd beredskap. Försvarsmakten *anser* att det är viktigt att dessa flygplatser har en beredskapsplanering som gör att de kan klara av svåra påfrestningar i såväl fredstid som inför och vid höjd beredskap och ytterst krig.

Försvarsmakten *delar* utredningens uppfattning att en grundläggande tillgänglighet för samhällsviktig verksamhet bör kompletteras med ett nät av helikopterflygplatser som ska kunna användas vid dåligt väder året runt.

Försvarsmakten *delar* vidare utredningens uppfattning om behovet av ett utökat beredskapssamarbete mellan flygplatser i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Detta är viktigt ur såväl ett nationellt och nordiskt perspektiv som för ett kommande Nato-medlemskap.

Försvarsmakten *delar* utredningens definition av samhällsviktig luftfart men *anser* att den behöver förtydligas när det gäller Sveriges (och Natos) försvarsberedskap. Definitionen idag är mer av krisberedskapskaraktär och bör omfatta även höjd beredskap och ytterst krig. Försvarsmakten *delar* vidare uppfattningen att regeringen bör införa allmän trafikplikt för samhällsviktiga flyglinjer där regionerna riskerar att bli isolerade om flyglinjen upphör.

Försvarsmakten *bejaktar* utredningens förslag att Sjöfartsverket bör ges i uppdrag att vara nationell kontaktpunkt för det statliga nätet av beredskapsflygplatser mot bakgrund att Sjöfartsverket ansvarar för svensk sjö- och flygräddning enligt förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

Försvarsmakten *delar inte* utredningens förslag att sälja en del av aktierna i Swedavia AB på den privata marknaden eftersom det riskerar att utländska direktinvesteringar görs i bolaget. Se även Försvarsmaktens yttrande rörande Direktinvesteringsutredningen.¹

Försvarsmakten *anser* att man bör överväga att säkerställa funktionen hos samtliga 49 instrumentflygplatser i syfte att skapa redundans och uthållighet inom ramen för totalförsvaret.

Försvarsmakten *ser behov* av författningsändringar avseende regleringen av tillstånd enligt miljöbalken för verksamheten vid flygplatser (och flygflottiljer). Försvarsmakten nyttjar både militära och civila flygplatser i sin övningsverksamhet samt, vid behov, i skarp verksamhet och insatser, t.ex. i samband med brand, kränkningar av luftrummet, beredskapsflygningar eller

¹ Yttrande över betänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87); FM2022-625:4, 2022-02-06

bevakningsinsatser. Nuvarande lagstiftning bör ändras så att angelägna och oförutsägbara militära rörelser samt beredskapsflyg undantas från tillståndspflicht. Härigenom kan, till skillnad från vad som nu gäller, säkerställas att miljötillstånden inte sätter begränsningar för sådana rörelser. Försvarsmakten vill med anledning av detta hänvisa till sitt yttrande den 4 maj 2023 till Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga². Visserligen rör yttrandet enbart flygflottiljer men kan komma att behöva omfatta även civila flygplatser.

Avslutningsvis *anser* Försvarsmakten att statens ansvar för det svenska flygplatssystemet behöver utredas ytterligare utifrån ett säkerhets- och försvarspolitiskt perspektiv där totalförsvarets krav beaktas.

-o0o-

Detta yttrande har beslutats av brigadgeneral Torbjörn Sahlén. I beredningen av detta ärende har kommandörkapten Lars Flygar, major Robert Ylipää, försvarsjurist Johanna Alterman, överstelöjtnant Johan Rydén, överstelöjtnant Michael Herre och handläggare Emil Markström deltagit. I den slutliga handläggningen har överste Jan Demarkesse, sektionschef Jenny Marklund och Michael Malm deltagit, den senare som föredragande.

Sahlén, Torbjörn

Ställföreträdande chef Försvarsstabens strategienhet

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

² Remissyttrande avseende promemoria – Tillfällig åtgärd för att underlätta för försvarsövningar under särskilda förhållanden

Yttrande

Datum
2023-05-22

Beteckning
FM2023-7982:2

Sida 5 (5)

Säkerhetsskyddsklass

Ex ()

Sändlista

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (li.remissvar@regeringskansliet.se),
kopia till li.transport.remissvar@regeringskansliet.se)

För kännedom inom HKV

FST STRA
FST GEN
FST STÖD
FST JUR
FST KOMM
OPL
FS